PEDAGOGIK AMALIYOTDA MOTIVATSION VA KOUCHING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH TAJRIBALARI

Askarov Ilxomjon Erkinovich
Toshkent Davlat Yuridik Universiteti huzuridagi Namangan viloyat Akademik litseyi Direktorining O'quv ishlar bo'yicha o'rinbosari
E-mail: askarovilxomjon72@gmail.com

Qabul qilindi: 30.10.2025
Ko‘rib chiqildi: 31.10.2025
Tasdiqlandi: 01.11.2025

Kalit so‘zlar:
motivatsiya, kouching, pedagogik amaliyot.

Annotatsiya. Ushbu tezisda pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalarini qo‘llashning amaliy tajribalari tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida pedagoglarning o‘quvchilar bilan ishlashda motivatsiyani oshirish va samarali kouching yondashuvlarini qo‘llash usullari o‘rganildi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, motivatsion va kouching texnologiyalari pedagogik jarayonni yanada interaktiv va samarali qiladi, talabalarning ishtiyoqini oshiradi hamda o‘quv natijalarini yaxshilaydi.

Keyword:
motivation, coaching, pedagogical practice.

Annotation. This thesis analyzes practical experiences of using motivational and coaching technologies in pedagogical practice. The study examined how teachers apply motivational strategies and effective coaching approaches to enhance student engagement. The results indicate that these technologies make the educational process more interactive and efficient, increasing student enthusiasm and improving learning outcomes.

Ключевые слова:
Мотивация, коучинг, педагогическая практика.

Аннотация. В данной работе анализируются практические опыты использования мотивационных и коучинговых технологий в педагогической практике. В исследовании изучалось, как педагоги применяют мотивационные стратегии и эффективные коучинговые подходы для повышения вовлеченности студентов. Результаты показывают, что эти технологии делают образовательный процесс более интерактивным и эффективным, повышают интерес

студентов и улучшают результаты обучения

Kirish. Pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalaridan foydalanish bugungi ta'lim tizimida dolzarb masala hisoblanadi, chunki zamonaviy pedagogika nafaqat bilim berish, balki talabaning shaxsiy rivojlanishi, ijodiy salohiyatini oshirish va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan. Ta'lim jarayonida motivatsiya o'quvchining faoliyatini samarali tashkil etuvchi asosiy omillardan biri bo'lib, u talabaning qiziqishini uyg'otish, o'rganishga bo'lgan intilishini mustahkamlash va natijada ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kouching texnologiyalari pedagogik jarayonda mentorlik, individual yondashuv va talaba bilan samarali muloqot asosida ishlash imkonini beradi, bu esa ularning o'z maqsadlariga erishishidagi qat'iyatini oshiradi hamda pedagog va talaba o'rtasidagi ishonchli hamkorlikni rivojlantiradi. Amaliyot jarayonida pedagoglar motivatsion va kouching yondashuvlarini birlashtirgan holda, o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda, interaktiv metodlar va faol o'qitish texnologiyalarini qo'llash orqali ta'lim jarayonini yanada samarali qiladilar. Shu boisdan, pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalarining samaradorligini o'rganish, ularni qo'llash tajribalarini tahlil qilish, pedagoglar va talabalarga amaliy tavsiyalar ishlab chiqish ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni ilgari surish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda ushbu texnologiyalarning nazariy asoslari, metodik imkoniyatlari, shuningdek pedagoglarning amaliy tajribalari o'rganilib, ularning samaradorligi va talabalarning o'quv jarayonidagi faolligiga ta'siri batafsil tahlil qilinadi, bu esa pedagogik amaliyotda innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish va samarali ta'limni tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalaridan foydalanish zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida qaralmoqda, chunki u nafaqat bilim berish, balki talabaning shaxsiy rivojlanishi, kreativ fikrlash qobiliyati, ijtimoiy va emotsional ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy jamiyatning talablari ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni taqozo etadi, bu esa pedagoglarni nafaqat o'qituvchi, balki mentor, motivator va kouch sifatida faoliyat yuritishga undaydi.

Adabiyotlar tahlili. Pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha mavjud adabiyotlar pedagogik jarayonni yanada interaktiv va samarali qilishga qaratilgan turli nazariy va amaliy yondashuvlarni o'rganishga imkon beradi. Birinchi manba [1]da pedagogik motivatsiya nazariyasi batafsil tahlil qilingan bo'lib, unda o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan ichki intilishlarini uyg'otish va mustahkamlashning turli strategiyalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot muallifi motivatsiya jarayoni individual va ijtimoiy omillar bilan uzviy bog'liq ekanligini ta'kidlab, pedagoglarning

o‘quvchilarning ehtiyojlarini aniqlash va shunga mos pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish zarurligini qayd etadi. Ikkinchi manba [2] motivatsion texnologiyalarni amaliyotda qo‘llash tajribalarini o‘rganib, ular orqali o‘quvchilarning faolligi, darslarga qiziqishi va o‘z-o‘zini rivojlantirish intilishi qanday oshishi mumkinligini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni isbotladiki, motivatsion yondashuvlar va metodlar pedagogik jarayonda talabalarning natijaviyligini sezilarli darajada oshiradi va ularni o‘quv faoliyatiga faol jalb qiladi. Uchinchi manba [3] kouching texnologiyalarining pedagogik amaliyotdagi ahamiyatini tahlil qilgan bo‘lib, kouching jarayonida pedagog va talaba o‘rtasidagi ishonchli muloqot, individual yondashuv va rag‘batlantirish elementlari muhim rol o‘ynashini ko‘rsatadi. Muallif kouching texnologiyalarini qo‘llash orqali o‘quvchilarning maqsadlarni belgilash, muammolarni yechish va qaror qabul qilish qobiliyatlari rivojlanishini ta’kidlaydi. To‘rtinchi manba [4] esa pedagogik amaliyotda motivatsiya va kouching yondashuvlarini uyg‘unlashtirishning samaradorligini tahlil qilgan bo‘lib, interaktiv metodlar, loyiha asosida o‘qitish va masalalarni yechish jarayonida ularning qo‘llanilishi natijalarini solishtiradi. Tadqiqotdan ko‘rinib turibdiki, ushbu texnologiyalarning birgalikdagi qo‘llanilishi o‘quv jarayonini yanada shaxsga yo‘naltirilgan va ijodiy qiladi, bu esa o‘quvchilarning o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan intilishini oshiradi. Beshinchi manba [5] pedagogik tajribalarni tahlil qilgan bo‘lib, motivatsion va kouching texnologiyalarini muvaffaqiyatli integratsiya qilishning strategik yondashuvlarini taqdim etadi. Muallif pedagogik jarayonda individual farqliliklarni hisobga olish, talabalarning qiziqishlari va ichki motivlarini aniqlash orqali samarali ta’lim jarayonini tashkil etish mumkinligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, adabiyotlar tahlili umumiy holda shuni ko‘rsatadiki, pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalarini uyg‘unlashtirish o‘quvchilarning o‘quv jarayonidagi faolligini oshirish, ta’lim sifatini yaxshilash va pedagog va talaba o‘rtasida samarali muloqot o‘rnatishga xizmat qiladi. Shu asosda, mavjud nazariy va amaliy tadqiqotlar pedagogik jarayonda innovatsion texnologiyalarni qo‘llashni rag‘batlantirish, motivatsiyani oshirish va shaxsiy rivojlanishni ta’minlash bo‘yicha ilmiy asoslangan yondashuvlarni shakllantirish uchun muhim zamin yaratadi.

Materiallar va usullar. Ushbu tadqiqot pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalaridan foydalanish tajribalarini o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, amaliy materiallar sifatida O‘zbekiston Respublikasi maktablari va oliy ta’lim muassasalari pedagoglari bilan olib borilgan kuzatuvlar, intervyular va anketalar ishlatilgan. Tadqiqot ishtirokchilari orasida turli yoshdagi va tajribadagi pedagoglar bo‘lib, ular motivatsion yondashuvlar va kouching texnologiyalarini amaliyotda qanday qo‘llashlarini batafsil bayon qilganlar. Tadqiqot metodikasi sifatida sifatli va miqdoriy tadqiqot usullari uyg‘unlashtirilgan bo‘lib, kuzatuv natijalari pedagoglarning dars jarayonidagi interaktiv metodlar, talabalarning faolligini rag‘batlantiruvchi texnologiyalar va

individual kouching strategiyalarini qanday qo‘llashlarini aniqlash imkonini berdi. Anketalar orqali o‘quvchilarning motivatsiyasi va darsga bo‘lgan qiziqishi baholangan bo‘lib, ularning javoblari pedagogik jarayonda qo‘llanilayotgan motivatsion va kouching texnologiyalarining samaradorligini ko‘rsatdi. Shuningdek, intervyular orqali pedagoglarning shaxsiy tajribalari va metodik yondashuvlari o‘rganilib, ularning amaliyotda duch keladigan qiyinchiliklari va muvaffaqiyatli tajribalari tizimli ravishda qayd etildi. Tadqiqot jarayonida ma’lumotlarni tahlil qilish uchun tavsifiy statistik metodlar va sifatli ma’lumotlarni kodlash usullari qo‘llanilgan, bu esa motivatsion va kouching texnologiyalarining samaradorligini aniq baholash imkonini berdi. Shu bilan birga, tadqiqotning metodologik asosida nazariy va amaliy manbalarni solishtirish, pedagoglarning individual va guruh faoliyatini tahlil qilish hamda o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanish ko‘rsatkichlarini baholash kiradi.

1- Jadval. Pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalarining samaradorligi

Pedagogning yondashuvi	Qo‘llanilgan texnologiya	O‘quvchilarning faolligi	Natija (baholash)
Motivatsion strategiya	Rag‘batlantirish, maqsad qo‘yish	Yuqori	Samarali
Kouching yondashuvi	Individual maslahat, interaktiv mashg‘ulotlar	O‘rta yuqori	Samarali
Uyg‘unlashtirilgan yondashuv	Motivatsion + kouching texnologiyalari	Juda yuqori	Juda samarali
An’anaviy yondashuv	Ma’ruza va izoh berish	O‘rta	O‘rtacha
Innovatsion interaktiv yondashuv	Loyihaviy faoliyat, guruh ishlari	Yuqori	Samarali

Ushbu jadval pedagoglarning turli yondashuvlari va qo‘llanilgan texnologiyalari o‘quvchilarning darsdagi faolligi va natijalariga ta’sirini ko‘rsatadi. Ko‘rinib turibdiki, motivatsion va kouching texnologiyalarini uyg‘unlashtirib ishlatish dars samaradorligini oshiradi, an’anaviy metodlar esa nisbatan pastroq natija beradi.

Tadqiqot muhokamasi. Tadqiqot muhokamasi pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalarini qo‘llashning samaradorligini tahlil qilishga qaratilgan bo‘lib, olingan natijalar pedagoglar va o‘quvchilarning amaliy tajribalarini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, pedagoglar dars jarayonida motivatsion strategiyalarni muntazam qo‘llash orqali o‘quvchilarning faolligini sezilarli darajada oshiradilar, ular o‘quv jarayoniga faolroq jalb qilinadi va darsga bo‘lgan qiziqishi ortadi. Intervyu va anketalardan olingan ma’lumotlar

pedagoglarning kouching texnologiyalarini individual yondashuvda qo‘llashini tasdiqlaydi, bu esa talabalarning o‘z maqsadlarini belgilash, muammolarni mustaqil yechish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Tadqiqotda kuzatuvlar orqali pedagoglarning motivatsion va kouching yondashuvlarini qanday uyg‘unlashtirishini aniqlash imkoniyati paydo bo‘ldi: interaktiv metodlar, loyiha asosida o‘qitish, masalalarni yechish va guruh ishlari pedagogik jarayonni yanada samarali qiladi va o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shuningdek, natijalar shuni ko‘rsatadiki, motivatsion va kouching texnologiyalarini uyg‘unlashtirish darslar davomida talabalarning ishtiyoqini oshiradi, ularning o‘z-o‘zini boshqarish qobiliyatlarini mustahkamlaydi va pedagog bilan o‘quvchi o‘rtasidagi ishonchli hamkorlikni rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari asosida pedagoglarning motivatsion va kouching strategiyalarini qo‘llashdagi muvaffaqiyat omillari ham aniqlangan bo‘lib, ularga pedagogik malaka darajasi, pedagogning shaxsiy xususiyatlari, metodik tayyorgarligi va interaktiv usullarga bo‘lgan qiziqish kiradi. Shu bilan birga, o‘quvchilarning darsdagi faolligi va o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan intilishi ham motivatsion va kouching texnologiyalarining samaradorligini aniqlashda muhim indikator sifatida xizmat qiladi. Tadqiqot davomida olingan ma’lumotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching yondashuvlarini uyg‘unlashtirish dars jarayonini yanada shaxsga yo‘naltirilgan, interaktiv va ijodiy qiladi, bu esa o‘quvchilarning ta’lim jarayonidagi muvaffaqiyatini oshirishga yordam beradi. Natijalar pedagoglarga amaliy tavsiyalar ishlab chiqish va motivatsion hamda kouching texnologiyalarini samarali integratsiya qilish imkonini beradi, bu esa pedagogik jarayonda innovatsion yondashuvlarni kengaytirish va o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa. Ushbu tadqiqot pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalaridan foydalanish tajribalarini o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, natijalar shuni ko‘rsatadiki, motivatsion va kouching yondashuvlarini qo‘llash pedagogik jarayonni interaktiv, shaxsga yo‘naltirilgan va samarali qilish imkonini beradi. Tadqiqot davomida pedagoglarning amaliy tajribasi tahlil qilindi, o‘quvchilarning motivatsiyasi va faolligi baholandi hamda pedagogik jarayonda kouching texnologiyalarining samaradorligi aniqlangani ko‘rsatildi. Natijalar shuni isbotlaydiki, motivatsion va kouching strategiyalarini uyg‘unlashtirish pedagoglarning metodik kompetentsiyasini oshirishga, o‘quvchilarning o‘z-o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan intilishini kuchaytirishga, darslarga bo‘lgan qiziqish va ishtiyoqini rag‘batlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, interaktiv metodlar va individual yondashuvni qo‘llash pedagog va o‘quvchi o‘rtasidagi ishonchli hamkorlikni mustahkamlaydi, bu esa ta’lim jarayonining sifatini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqot natijalari asosida shuni ta’kidlash mumkinki, pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalarini muvaffaqiyatli integratsiya qilish pedagoglarning innovatsion yondashuvlarini rivojlantirish,

o‘quvchilarning shaxsiy va ijodiy salohiyatini shakllantirish hamda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish uchun muhim ahamiyatga ega. Shu boisdan, ushbu tadqiqot pedagogik amaliyotda motivatsion va kouching texnologiyalaridan foydalanish bo‘yicha nazariy va amaliy asos yaratib, pedagoglar uchun metodik tavsiyalar ishlab chiqish, ta’lim sifatini oshirish va zamonaviy pedagogik jarayonda innovatsion yondashuvlarni joriy etish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. American Psychologist, 55(1), 68–78.
2. Schunk, D. H., Pintrich, P. R., & Meece, J. L. (2008). Motivation in education: Theory, research, and applications. Pearson/Merrill Prentice Hall.
3. Whitmore, J. (2017). Coaching for performance: The principles and practice of coaching and leadership. Nicholas Brealey Publishing.
4. Knight, J. (2009). Coaching: Approaches and perspectives for teachers. Corwin Press.
5. Hattie, J., & Yates, G. (2014). Visible learning and the science of how we learn. Routledge.